# ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952



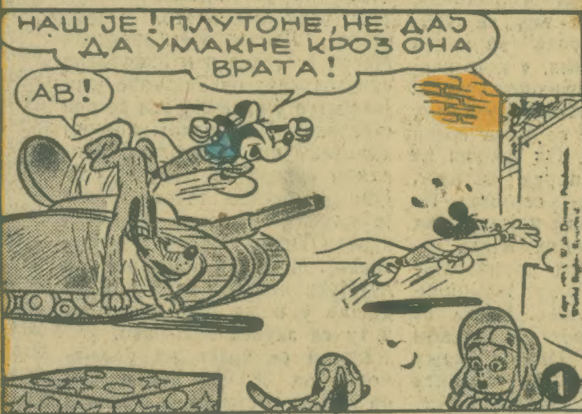
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 196 — Субота, 1 октобар 1955


## Повратак и борба с двојником

18



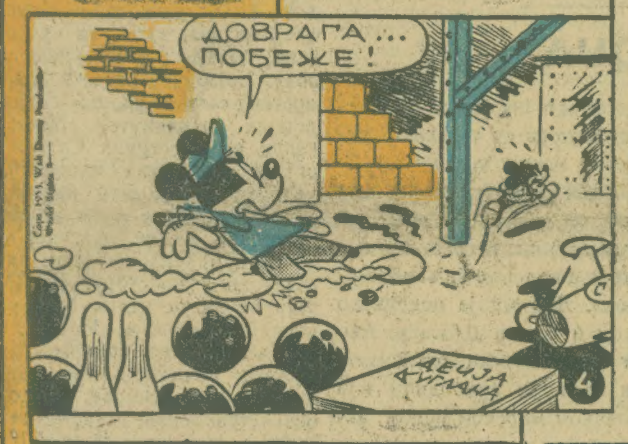








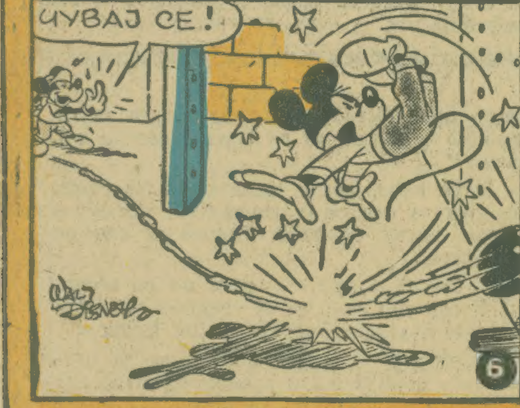


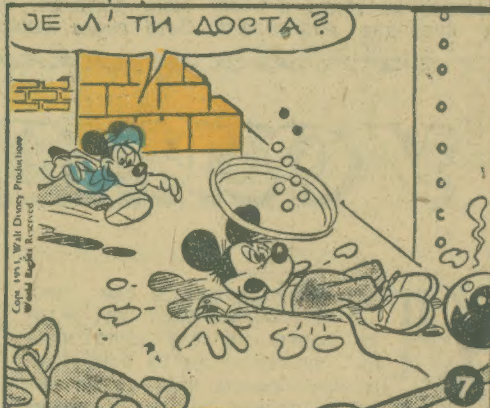



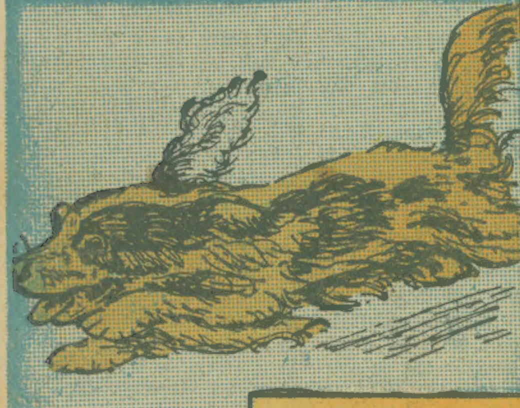




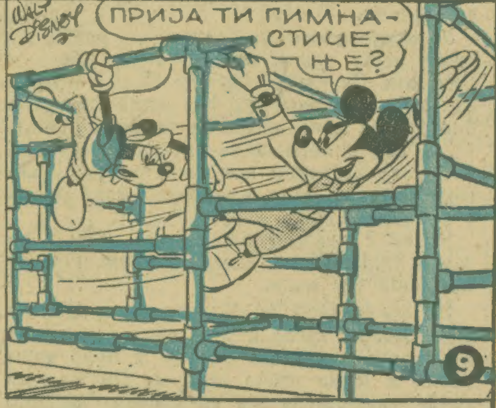


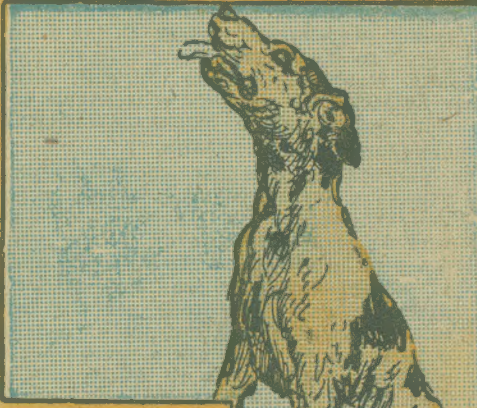


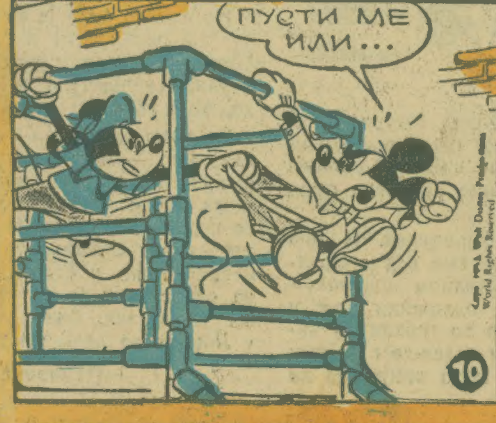















# Нова задужења за пчеле

Један амерички пчелар, који је међу првима почео да превози пчеле авионом, недавно се са задовољством сетио тога догађаја. Било је то априла 1947 године на аеродрому у Сакраменту, где је довезао своје необичне путнике.

— Господо, — рекао је двојици пилота — ево званичног одобрења за превоз, а ево и мог товара: хиљаду кошница, свака са 15.000 домаћих пчела.

— Домаће или недомаће, — повикали су пилоти — на нас двојицу не рачунајте!

— И ја сам пилот, — одговорио је пчелар. — Кажем вам, не брините ништа. Ако баш излете из кошнице, ја ћу пилотирати док се ви будете бранили.

— Најзад, нека вам буде, — рекао је један од њих. — Ако излете, ми ћемо искочити падобранима, а ви пазите шта ћете с авионом.

После тога пчеле су утоварене и авион је узлетео. На половини пута авијатичар се окренуо пчелару:

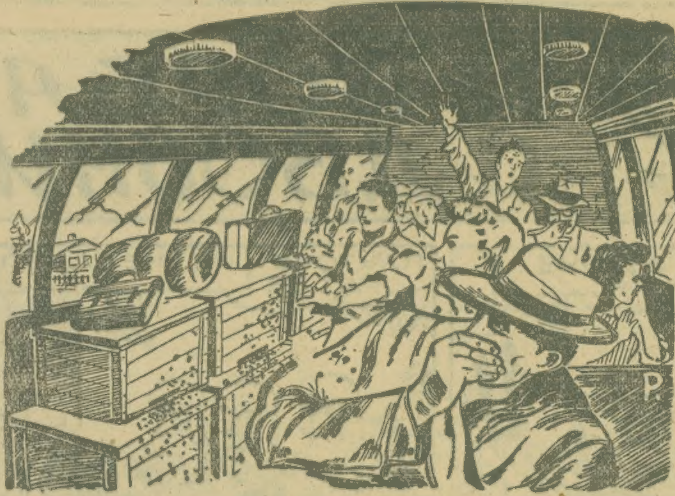
— Још нас нису напале, — рекао је и погледао сумњичаво на кошнице.

Пчеле су, међутим, и даље мировале, док је авион јездио изнад облака.

Отада, за протеклих десетак година, милиони кошница са пчелама пренесени су авионом, а убудуће њих ће бити још више, јер се пчеле све чешће појављују као спасиоци многих берби, које су дошле у питање услед запрашивања ДДТ-ом.

Од 1946 до 1949 године, ДДТ је у више држава начинио знатне штете, јер је потаманио многе корисне инсекте. Понегде стање је било толико очајно да су власти морале да позову упомоћ пчеле. Отада, оне у људској историји имају нова „задужења". Поред справљања меда и опрашивања цветова по својој вољи, пчеле сад опрашују ливаде и воћњаке — „по поруџбини". Јер, ако се из авиона засипа један предео раствором са свега 10% ДДТ-а, да би се уништиле биљне штеточине, тај раствор ће убити и неопходне природне опрашиваче, као што су мушице, воље и дивље пчеле. На таква поља, где овај раствор почини праву пустош, доноси се домаћа пчела да удахне нови живот.

Тако се данас кошнице шетају између веома удаљених места, где год је род угрожен. У Сједињеним Америчким Државама постоје пчелари чије је главно занимање не производња меда, већ опрашивање цветова помоћу пчела. За њихове велике ројеве сазнало се свуда у свету, тако да из једног пролећа у друго они све чешће добијају позиве из Канаде, Холандије, Француске, па чак и из Аустралије, Кореје и Индије, да дођу и помогну угроженим областима. Они преносе своје кошнице авионима, али на почетку тих пчелињих сеоба, док још нису стекли искуство, доживљавали су разна изненађења.



Некад су пчелари преносили кошнице само воловским и коњским запрегама. Где не постоји друга могућност, те запреге се и данас употребљавају. То је скопчано с приличним ризиком. Ако се, услед труцкања, пусте пчеле само из једне кошнице, то може да изазове велику несрећу. Пчеле уједу једну или обе животиње које су у запрези, а оне, уплашене, појуре и често преврну кола, што изазива пропаст не само кошница, већ и ројева. Зато пчеле данас радије превозе камионима, а на већа отстојања авионима.

С пролећа и у току лета читаве дивизије пчела, предвођене пчеларским „генералима" који носе решеткасте кациге, прелазе с једног краја света на други. Та „дислокација трупа" личи којипут на прави војни маневар. И ту се увек треба држати неких важних правила.

Једног дана требало је пренети двадесет кошница с једне фарме до аутобуске станице суседног места, а одатле у другу варош. Кошнице су стављене у решеткасте сандуке, а свака је била снабдевена воштаним сатом и цедилом за шећерни сируп. Свако цедило могло је у току пет дана да исхрани 15.000 пчела. Матица је издвојена у засебну кошницу са десет радница које су јој служиле. Између сваке кошнице било је довољно простора са свежим ваздухом. Међутим, приликом ређања сандука из камиона у велики путнички аутобус, где су била и места за путнике, возач се није држао савета, већ је сандуке наређао један уз други и један преко другог, а преко њих је ставио путнички пртљаг.

У почетку све је ишло како треба. Али, наишавши на једну џомбу, аутобус је мало јаче труцнуо и тежак кофер пао је на кошнице. Неколико њих се сломило и хиљаде пчела било је уништено, док су друге излетеле из својих скровишта. Како се аутобус кретао дуж морске обале, уз јак ветар, путници су били затворили прозоре. Ова случајна околност изазвала је несрећу. Пчеле су стале да уједају путнике, услед чега је настала вриска деце, жена и људи, који су се у одбрани од инсеката сударали и тукли. Возач пошто је и сам примио много уједа, у лице и руке, изгубио је контролу над управљачем и аутобус се сурвао у јарак. Ето до чега је довела једна џомба и један, наизглед безначајан, возарев пропуст.

Тако данашњи пчелари и њихове пчеле, уместо да се брину само за производњу меда, старају се и о пољопривредној производњи. Да ли је јака зима десетковала природне опрашиваче у Небраски, да ли је хладно пролеће довело у питање род поморанџи у Африци или других култура на било којем континенту света — за све се то брину пчелари и пчеле. Увидевши важност пчела, људи су дошли на мисао о њиховом вештачком расплођавању, које би им омогућило да добију изванредне примерке матица и радница. Начињене су и већ се употребљавају „клопке" за полен у свим кошницама, у које пчеле истресају драгоцени прах. Добијањем чистих поленових зрнаца развила се нова грана у апотекарству. Од полена ће се добијати, поред осталог, противалергични серуми. Па ипак, један од најважнијих задатака данашњих пчела састоји се, поред производње меда, у повећању пољопривредне производње. Пчеле ће повратити живот исцрпеном тлу Африке и Индије, кажу стручњаци. Оне ће бранити човечанство од глади.

# Кроз 45 милијарди година

Научници се обично посвете једној грани науке и њоме се баве кроз цео живот. Тако је и познати британски физичар и дугогодишњи Ајнштајнов сарадник Џемс Џенс посветио цео свој живот проучавању појава на Месецу. Недавно је пред Британским краљевским друштвом изнео своју теорију о томе када ће Месец да се распадне.

Астроном полази од чињенице да све велике планете имају своје сателите; неке више, неке мање. Наша Земља је најсиромашнија; она има само једног сателита — Месец. У последње време научници су често примећивали и још један сићушни Земљин сателит који има у пречнику свега 150 метара. Уствари, то је једна велика охлађена камена кугла која се налази на удаљености од свега 4.000 километара од Земље. Она нема атмосферу, а њена тежа је тако слаба да се човек на њој не би могао задржати. Британски научник тврди да је порекло Месеца још увек непознато. Према старој Лапласовој хипотези Месец је услед центрифугалне силе отргнут од Земљине усијане масе у времену кад се она стварала. По једној новијој хипотези он је отргнут приликом судара са једним лутајућим небеским телом и тако је на Земљи остао џиновски кратер Тихог Океана, а према трећој: Месец је заправо једно лутајуће небеско тело које је дошло у поље Земљине теже и ту се заувек задржало.

Месец се креће на удаљености од 384.000 километара од Земље и стално је изложен њеној снажној привлачној сили. С друге стране, његова центрифугална сила вуче га у супротном правцу, па се тако он одржава у релативној равнотежи, премда се сваког дана



све више приближава Земљи. Британски научник израчунао је да ће се Месец, због тога што је изложен дејству две супротне силе, једнога дана преполовити, а затим распасти. Тада ће Земља бити изложена бомбардовању делова распаднутог Месеца и на њој ће доћи до катастрофалних разарања. Када ће се то догодити?

Опасност од распадања Месеца утолико је већа уколико је он ближи Земљи. Кад буде од Земље удаљен свега 20.000 километара, он ће изгледати 30 пута већи и хиљаду пута светлији него данас. Ето, тада ће наступити критичан тренутак и доћи ће до распадања Месеца прво на два, затим на четири, осам, шеснаест и све више делова. Најзад ће настати диван прстен састављен од ситних комада распаднутог Месеца, налик на троструки Сатурнов прстен. Месечева катастрофа неће проузроковати никакву буку и неће се чути на Земљи, јер ће се одиграти у празном међупланетарном безваздушном простору. На Земљу ће пасти велик број распаднутих комада Месеца, а џиновска плима која ће тада настати почистиће сва жива бића за лица Земље. Срећом, овај страховити догађај одиграће се тек кроз 45 милијарди година.

# СВЕ СА AQUA...

Aqua је латинска реч и значи: вода. Од ње су створене многе сложене речи, па ћемо навести неколико примера: аква дестилата, значи дестилисана, пречишћена вода; аквадукт је зидани канал у виду моста за довођење воде за пиће у градове; аквамарин, минерал берил, зеленкасто-плаве боје; акваплан је спортска направа, даска везана за моторни чамац за вожњу по води; акварел је слика рађена воденим бојама на хартији. Познат је још и старим Египћанима. Акварел као самосталну сликарску технику почели су у великој мери да га негују у западној Европи тек у 18 веку. Акваријум је суд од стакла испуњен водом за чување, неговање и посматрање водених биљки и животиња. Дно му је покривено песком и воденим биљем. Ако су у њему морски организми, онда се пуни природном или вештачком морском водом; акватераријум је суд у коме се држе и гаје амфибије итд.

# У ОСИЊЕМ ГНЕЗДУ

Многе ствари доживела сам први пут те априлске ноћи 1944 године. Возила сам се у „црној марици", искочила сам из бомбардера падобраном чији су се конопци замрсили, почела сам рад у окупираној Француској као тајни агент.

Возили смо се „црном марицом" од седишта обавештајне службе „негде у Лондону" до једне америчке ваздухопловне базе, такође тајанствено означене, „негде у Енглеској". У седишту обавештајне службе шеф, пуковник Морис Бакластер, објаснио ми је моје задатке.

„Спустићете се падобраном у Француској заједно с једним радиооператером и једним стручњаком за диверзије. Искочићете на четрдесет миља од Л'Мана, места око кога је концентрисана Ромелова армија. Ваш први задатак је да прикупите, наоружате и извежбате једну већ постојећу тајну групу Француза који ће спроводити саботаже и на разне друге начине ометати немачке јединице, и то према шифрованим налозима из нашег главног штаба. Друго, прикупљаћете и достављати нам сва обавештења о непријатељским снагама, њиховом кретању, распореду јединица и војног материјала".

Шеф ми је после тога предао четири густо куцана табака. То је био исцрпан преглед мојих задатака, подељен на пет поглавља: информације, непосредни задаци, методе, спровођење, одржавање и веза. У њему је била и до детаља израђена биографија жене под чијим ћу именом живети и радити.

Чудно осећање обузима човека док чита и учи животну историју, са свим детаљима, особе у коју треба да се преметне. То не значи само узимање новог имена, већ и нове националности и личности.

Моје име је Сизан Бонви. Кћи сам Алсида и Марије Бонви, са станом у улици Ривијер бр. 10, у Бонвилу.

Творац мога живописа био је неоспорно мудар, јер је за место мог сталног становања изабрао један мали град који је од савезничког бомбардовања био толико уништен да од званичних општинских књига и докумената није ништа остало. Кућа у улици Равијер бр. 10 била је сравњена са земљом.

У мојој тобожњој биографији нашли су своја места чак и бабе и деде, тетке и стричеви. Наравно, у њој је било и шупљина, намерних наравно, јер једна савршена биографија лако може да изазове сумњу.

„Ја сад намеравам, — стајало је у њој — да се настаним код свог рођака Жан-Пола Бонвиа, који има један мали замак у близини Л'Мана.

Човек с презименом Бонви, који има замак крај Л'Мана, заиста постоји. Он припада покрету маки.

На крају, шеф је извукао једну фијоку свог писаћег стола и узео мали замотуљак од провидне хартије у коме је било више белих и једна плава таблета. Пружио ми га је, обраћајући ми се сасвим мирним гласом.

„Беле — запамтите беле — су средство за стимулирање. Узећете по једну у случају кад вам затреба последњи грам снаге и издржљивости, у случају нужде. Плава... па, ако вас ухвате и кад вам ништа друго не буде преостало... дејствоваће за три минута.

Његове речи биле су мрачно потсећање на оно што може да буде врхунац ових чудних шест месеци које сам проживела.

* * *

Све ово почело је оног дана кад су ме позвали на неки састанак у један прљав лондонски хотел, подвргли ме, наизглед безначајном, али исцрпном проверавању знања француског језика, уврстили ме у добровољне болничарке за указивање прве помоћи и послали у једну усамљену кућу у Сариу — на обуку.

Екипа за прву помоћ била је, разуме се, само камуфлажа испод које се крио прави разлог мог узимања у војску: да постанем обавештајац, илегални организатор иза немачких линија, члан тајног трећег фронта који је имао да омета и онемогућава немачку одбрану у случају савезничке инвазије у Европи.

Моји другови и сустанари у пољској кући у Сариу, где су нас обучавали, били су Енглези који су се, слично мени, школовали у Француској; грађани Маурицијуса, енглеске колоније у којој се говори француски; Јужноафриканци који су живели на Мадагаскару и неколико Канађана француског порекла.



Говорили смо само француски. И још више: живели смо као да смо већ у Француској. Били смо под сталном контролом Да ли смо, после јела, одложили нож и виљушку на начин како то Французи чине? Приређивали су нам седељке с једним јединим циљем: да нас мало опију. Да ли ћемо под дејством алкохола почети да говоримо енглески, да ли ћемо говорити сувише?

Једне ноћи, после једне такве седељке, пробудила сам се и нашла крај своје постеље једног официра. Усправила сам се увређена.

— Све је у реду! — рече ми он круто. — Хтели смо само да се уверимо говорите ли у сну, и ако говорите, којим језиком.

Кандидати за агенте морали су да науче да у гомили људи препознају одређену особу, и то само према опису, да оцене карактер човека при првом сусрету, пошто су с њим проговорили тек неколико речи.

„Ви ћете морати да бирате своје сараднике, — говорили су нам. — Наилазићете на људе које вам је непријатељ подметнуо, на такве које ће, касније, можда непријатељ моћи да подмити. Једна једина погрешка може да значи смрт".

Морали смо да научимо како треба красти... из стана неког од нас, из закључане собе на коју би се стално мотрило. Морали смо се научити вештини да из фијоке пуне докумената извучемо један једини лист хартије, а да остале и не додирнемо.

У такозваној „куварској школи" научили смо како да комбиновањем разних састојака, какви се могу купити чак и у најмањим радњама, добијемо најопасније експлозиве.

Но, све то била је само припрема за школу издржљивости и јачања у Шкотској. Циљ ове школе, рекли су нам, био је да научимо наша тела на умор. То ме, замало, није убило.

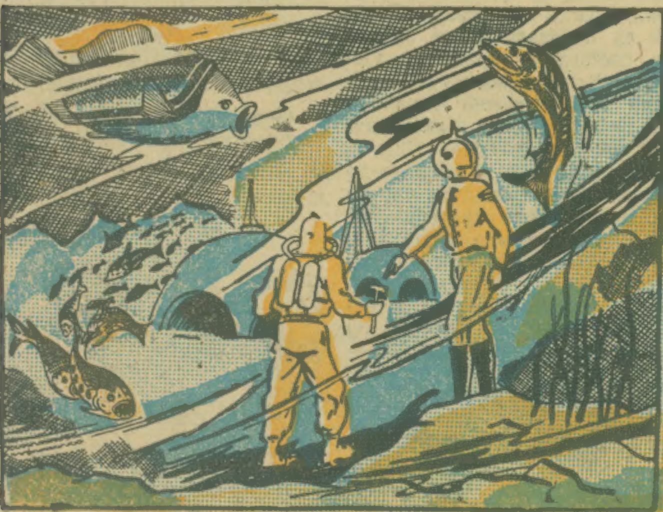
Са нама женама — било нас је свега неколико — поступало се исто као са мушкарцима из разумљивих разлога, јер смо и ми имале да живимо, радимо и боримо се под истим условима и против истог непријатеља. Стални надзор и свакодневно непристрасно и строго оцењивање ученика спровођено је до самог завршетка кад ми је, најзад, било речено да се јавим у Лондон за даља упутства.

(Наставиће се)

# Градови под морем у будућности

Нема краја људској машти. Њена су дела безбројна, а оно што су многи људи у прошлости сањали, данас се остварује. Једно од тих дела људске маште је и Посејдон, главни град земље Атлантиде, која ће бити изграђена на дубини од 150 метара испод морске површине. У њој ће живети око 15.000 становника, који ће се кретати у скафандрима. То су нарочита одела у којима се налазе боце испуњене ваздухом. Куће у којима ће ти подводни становници живети имаће облик звона. Главно занимање тих људи биће гајење подводних култура и конзервисање морских биљака и животиња.

Наравно, такав град још не постоји, али о њему научници сањају. Већина њих сматра да ће у скорој будућности људи живети на изванредно богатом морском тлу које се простире уз обале на малој дубини. Дужност тих људи биће да искоришћавају велика рудна богатства и скупљају баснословне количине хранљивих материја, које се налазе у мору. Данас у Америци постоји преко 200 подморских налазишта нафте, а у Мексичком Заливу постоје вештачка острва са којих се врши експлоатација нафте. Она се понекад налазе на удаљености и по 45 километара од обале. Поред нафте, у подморским наслагама откривени су у великим количинама и угаљ и гвожђе. Међутим, научнике највише привлаче огромне количине хране које се налазе у мору. Планктони, сићушни морски организми, драгоценији су него иједна друга хранљива материја у мору. Они су главна храна китова и многих риба. Чувени морепловци са Кон-Тикија и Француз доктор Бомбар,



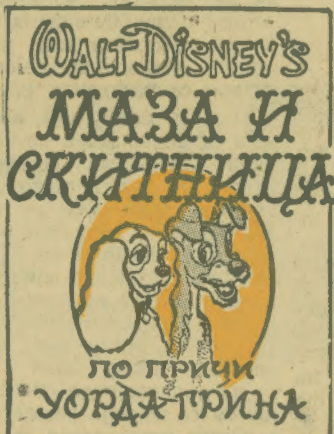
који је пре три године препловио Атлантски Океан без хране и воде у малој једрилици, углавном су се хранили планктонима и пили морску воду.

Планктони који у густом ситу постају као разређена пихтијаста маса имају пријатан укус ракова и садрже све потребне хранљиве састојке. У водама Атлантског Океана крај европских обала може да се добије 300 грама планктона из једног кубног метра морске воде. Професор Ален који је испитивао морску воду у Плимуту открио је да у једном литру морске воде има преко 500.000 разноврсних живих бића. У водама крај обала Исланда један кубни метар морске воде садржи 5 милијарди сићушних дијатомеја. Ова ситна морска бића размножавају се астрономском брзином. Када је лепо време ларве ових бића стварају праве облаке у мору. Ако су повољни услови, они се тако множе да знатно повећавају густину морске воде. Дијатомеја живи свега дан-два. Када се њено потомство не би уништавало, једна дијатомеја могла би за осам дана имати толико потомака да би њихов број био раван укупном броју свих живих бића на Земљи. Поред живих планктона, океани су пуни и мртвих планктона. Они не труле и не распадају се као други мртви организми на ваздуху, него образују неку врсту уљане разређене масе која у облику густих мембрана лебди на морској површини. И мртви планктони моћи ће, такође, да се корисно употребе у индустриске и прехранбене сврхе.

По мишљењу неких биолога искоришћавање неограничених резерви хране која се налази у мору није тешко као што се чини. Они сматрају да се крај обала топлих мора, где нису велике дубине, могу саградити џиновски базени у којима ће живети људи, који су се специјализовали да одржавају најбоље услове за брзо размножавање планктона и других морских животињица. У морској води која би се налазила у тим басенима брзо би се множиле милијарде дијатомеја и других животињица. Густина такве морске воде била би десет пута већа од густине воде у Саргаском Мору. Нарочито добре врсте морских животињица биле би одабране, а оне мање корисне и штетне биле би уништене. Ту би се направили и огромни филтери на чијим би се површинама непрестано скупљала маса планктона, која би се затим преко бескрајних трака отпремала у фабрике и нарочитим поступком припремала за конзерве. Укусна садржина ових конзерви претстављала би основну храну милијарде становника у будућности. Неки амерички биолози предвиђају да направе и џиновске басене у којима ће се налазити огромне подморске ливаде за „пашу риба“ и других крупних морских животиња које би се у њима гајиле. Тако би људи могли да одвоје крупне рибе, корњаче, ракове и друге морске животиње и то брже, него што је нормално потребно да оне одрасту. Тако ће свет будућности моћи да добија „товљене“ рибе, полипе и ракове и из мора.

## Животиње на 500 км висине

Совјетски доктор А. Карпенко недавно је објавио у Москви досад најпотпуније податке о совјетским успесима у области астронаутике. Према овим подацима, совјетске ракете, дириговане радијом са земље, стигле су до висине од 500 километара. Оне су биле опремљене прецизним инструментима који су забележили температуру, притисак и састав ваздуха у овом појасу јоносфере. У нарочитим кабинама, уграђеним у кљуну ракете, у васиону су послате и мале животиње. Совјетски научник такође је изјавио да је завршено неколико пројеката вештачких сателита који ће се кретати око земље на удаљености од 200 до 100 километара и то брзином од шест метара у секунди. Сателити ће бити тешки неколико тона.



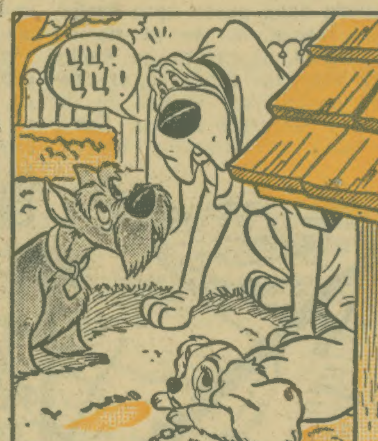






























# КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ



## Народне пословице о раду

Народ је и кроз пословице, као и кроз многе друге народне умотворине, изразио своје мишљење и изрекао свој суд о много чему што се збива у животу. Овде ћемо изнети наше народне пословице о раду. У њима се рад истиче као насушна потреба сваког човека, затим да се људи цене по раду, да без рада нема зараде, да је потребно радити увек, затим да се треба чувати лености итд.

Рало што више оре, то је и светлије.

Камен који се често премеће, никада неће обрасти маховином.

Текућа вода боља је од стајаће.

Срећу човек тражи у радњи, а не у нади.

Рад никога није осрамотио.

Нема јела без дела.

Нема хлеба без руку, али нема ни руку без хлеба.

И паук плете мрежу да би се исхранио.

Где нема рада, ту невоља влада.

И хлеб плаче, кад се бадава једе.

Боље је човеку да се заваљује од рада, него од глади.

Боље је косити, него просити.

Нема слађе вечере од оне која је с трудом стечена.

Што ко ради, то пред њега пада.

Свак своју робу носи на вашар.

По раду се човек познаје.

Човека хвале његова дела.

Не суди човека по оделу, већ по делу.

Благо мудрој глави и вредној руци.

Хлеб јести није мајсторија; хлеб пећи мала је мајсторија; али хлеб заслужити то је права и велика мајсторија.

Како ко посао тера, онако му и иде.

Вредан паук, иако је мали, брзо ће оплести велику мрежу.

Ко не ради код своје куће, радиће код туђе.

Ко воли да ради, увек ће посла наћи.

Запосленом човеку, време је кратко.

На свету нема ништа горе од лености.

Леност више штети човеку, него ли незнање.

Леност је највеће бреме.

Коме је врућа постеља, студен му је ручак.

Ко дуго спава, тај са дугом спава.

## Која је ово риба

За рибу чији вам цртеж дајемо морали сте чути, јер живи и у Јадранском Мору, а



има је и у Средоземном Мору и Атлантском Океану. Може да достигне дужину и до четири метра, а тежину и до 500 килограма. Кад баца икру онда се приближи обалама, те је тада рибари хватају у огромним количинама. Тврдоперка је. Иза другог леђног пераја има девет, а иза задњег осам лажних пераја. Месо јој је црвено и укусно, али се тешко вари. У трговину долази усољена, сушена или конзервисана у уљу. Они који су били на мору видели су ловишта ових риба.

Ако се не можете сетити која је ово риба, дајемо вам одговор.

(Туна)

☆

### ДИЈАТОМЕЈЕ

Дијатомеје (грчка реч и значи: раздељен, растављен) су силикатне алге које стоје између животињског и биљног царства. Оне су једноћелична бића. Ћелиске опне прожете су силикатним материјама. Јако су распрострањене. Има их у слатким и сланим водама и на влажном земљишту. Прах од њихових љуштурица употребљава се за глачање метала и као инфузориска земља, која помешана с нитроглицерином даје динамит, највећим делом састављен од љуштурица тих силикатних алги.

☆

### ШТА ЈЕ АКАНТУС?

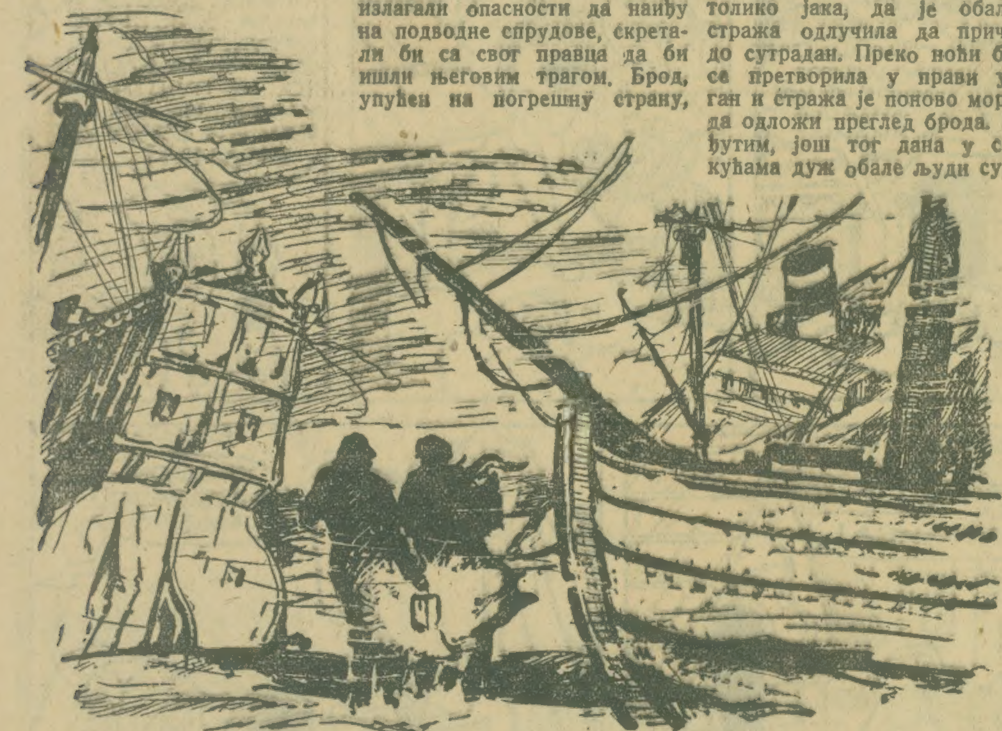
Акантус је грчка реч и означава жбунасту биљку, која има велико и по ободу зупчасто лишће. Ова биљка расте у Азији, Аустралији, Африци и у областима средоземне климе у Европи. Неке врсте гаје се и као украсне. Под акантусом се у архитектури подразумева украс на капителима коринтских и римских стубова.

# Бојиште старије од човечанства..

Састајалиште урагана, место где се срећу топла Голфска и хладна Северна атлантска струја, је бојиште које је старије од човечанства, а после Саргаског Мора највеће гробље бродова. Ту, под водом која стално кључа и пени се, лежи преко две и по хиљаде бродова.

На западној обали Северне Америке, од Вирџиније према Јужној Каролини, протеже се ланац пешчаних острва, огромна природна брана која штити континент од беса вечно узбурканог мора. Највеће од њих Хатерас дуго је 76 километара. Оно је тако уско да се са сваке тачке на њему могу видети обе обале. Дуж обала су високе беле дуне чији песак ветар стално ковитла, тако да човек добија утисак да је острво стално обавијено лаком маглом. Мала рибарска насеља леже као шћућурена у пешчаним гнездима. На острву нема ни једне једине ствари која није успомена на какав бродолом. Куће су саграђене од дрвене грађе са потонулих лађа, а намештај у њима красио је некад кабине бродских капетана и посаде. Са становницима је исти случај: њихови преци, а и многи од њих, стигли су на острво грчевито се држећи за какву даску или комад катарке брода који се насукао и разбио о подводне спрудове недалеко од обале. Због тога становништво и претставља чудну мешавину Енглеза, Швеђана, Ираца, Португалаца, Немаца, па чак и Арапа.

Северно од њега, с друге стране уског мореуза, лежи острвце Понијева Глава. Његови први становници били су познати као „мајстори бродолома". Наиме, они су ноћу везивали коњу о врат велики фењер и терали га дуж обале. Видећи светиљку која се у ритму клатила, капетани бродова поверовали би да то неки други брод плови кроз безбедан канал, и, да се не би излагали опасности да наиђу на подводне спрудове, скретали би са свог правца да би ишли његовим трагом. Брод, упућен на погрешну страну, насукао би се на спруд где би га таласи разбили. А „Мајстори бродолома" дошли би на својим чамцима и однели с брода све што им је могло користити. Тако је било некад.



По западној обали острва, нарочито у близини села Родант, леже олупине многих бродова. Њихов број, то јест број оних који се виде, стално се мења, јер ветром ношен песак може за један дан да их затрпа и сакрије. Понекад се дуж обале, дуге неколико километара, једва види њих петнаестак да би их већ сутрадан, после какве буре, било преко педесет. Ту има већ иструлелих дрвених корита старих једрењака, али поред њих леже и гвоздени трупови пароброда. Један од њих припада ратном броду настрадалом од урагана у Другом светском рату.

„Становници ових острва толико су честити да ако изговоре какву лаж човек просто очима може да види како им тешко силази кроз грло као јаје док га змија гута", — тврде они сами за себе. И то њихово тврђење потпуно је тачно, уколико се тиче њихових међусобних односа. Све док на острва нису почели да долазе странци и туристи, ниједна кућа није имала кључ. Али, кад су у питању настрадали бродови, онда често не помаже ни обалска стража. Пре неколико година настрадао је у близини острва један брод пун енглеских цигарета и шкотског вискија. Бура је била толико јака, да је обалска стража одлучила да причека до сутрадан. Преко ноћи бура се претворила у прави ураган и стража је поново морала да одложи преглед брода. Међутим, још тог дана у свим кућама дуж обале људи су, уз чашицу шкотског вискија, пушили енглеске цигарете.

Иначе, поред тога што се понекад баве тајним посетама настрадалом броду ,острвљани обављају тај исти посао за рачун обалске страже и сопственика бродова.

Сваки бродолом остави свој траг на острву крај којег се догодио. Тако се једном насукао неки брод с товаром зелене боје и већ после неколико дана све куће на острву зелснеле су се као шума у пролеће. Другом приликом на настрадалом броду налазиле су се банане. Све живо, и људи и животиње, толико су јели банана да је, кажу, после неколико дана и крављe млеко имало укус овог мирисног воћа.

Острво Оркакоук називају још и острвом мачака и дивљих коња. На њему има три хиљаде мачака и свега двадесет и шест паса. У том мачјем царству пси су плашљивији од мишева и никад се не упуштају у борбу са својим непријатељицама. Мачке су, уосталом као и сви остали становници, дошле на острво са насуканих бродова.

Како су коњи, који као дивљи слободно живе по пешчарама Оркакоука дошли на острво, не зна се тачно. Једна стара легенда каже да је некад давно у близини острва настрадао један брод с товаром арапских коња намењених шпанским или енглеским војницима. Неколико коња и њихов чувар, један млад Арабљанин по имену Вахаб, [illegible]ели су да допливају до обале. Коњи су се касније размножили, а њихов чувар остао је на острву где је основао породицу. Његови потомци и данас живе на острву и носе презиме Вахаб.

Ту, на Окракоуку, била је — тако се прича — и база многих пирата, такозвана „Пећина Црнобрадог". Стара, иструлела бродска корита расута свуда по песку претстављају једини остатак некад велике и неустрашиве гусарске флоте.

Једанаест миља далеко од села које носи исто име као и острво, лежи зарђала олупина некад елегантног и поносног брода „Керол Диринг", чувеног „аветињског брода архипелага Хатерас". Брод је настрадао у једној јануарској бури 1921 године. „Сутра ће бити богат лов", — говорили су острвљани знајући да таква бурна ноћ неће проћи без бродолома. Сутрадан, кад је свануло, обалска стража угледала је насукан велики брод с четири катарке. Одмах је послан велики чамац да покупи посаду настрадалог брода. Кад су се спасиоци попели на брод, на њему нису нашли ни живе душе, иако су претресли све просторије. На читавом броду налазила се само једна мачка која је узнемирено лутала палубом. У кухињи и бродској остави било је хране у изобиљу. То није обична олупина, — рећи ће вам острвљани. — Ако једног дана дођете на обалу видећете половину бродског трупа. Сутрадан, брода нема, нестао је, као да је испарио. Не зовемо га ми узалуд „аветињским бродом".

На острву Роаноук, које лежи северно од Хатераса, подигао је некад Валтер Рели „Изгубљену колонију", утврђење које је нестало без трага.

На зградама обалске страже лепрша се, као опомена да ће бура наступити, црвеноцрна застава. Застава се готово никад не скида с јарбола. „Ово је земља буре и ветрова и мирно време буди у нама, као престанак бродских машина код морнара, опрезност и сумњу", — кажу острвљани.

Поред ветрова и Голфска струја је била узрок многих бродолома. Капетани, желећи да избегну јаку струју која ту тече према северу, скретали би ка обали да би се, на свој ужас, нашли усред песка који кључа. И што је још опасније, Голфска струја ту стално мења свој ток и брзину. Понекад вијуга скоро лењо, да би, можда, већ сутрадан, потекла као брза река. Једног дана рибари наиђу на њу већ километар од обале, сутрадан ће испловити по четрдесет километара према пучини, а од ње ни трага.

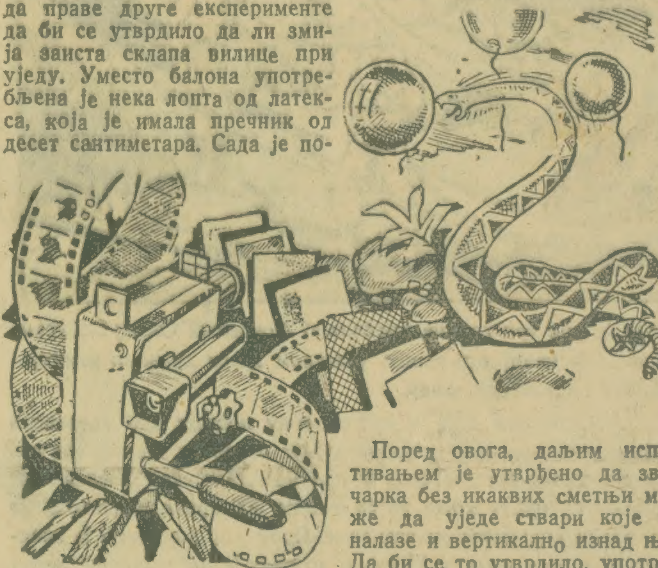
# Како уједа звечарка?

О уједу звечарке, једне од најотровнијих змија, у научној и популарној литератури владала су дуже времена најразноврснија мишљења. Једни су тврдили да је неопходно потребно да змија приликом уједа састави вилице да би убризгала отров, други да она тако брзо уједе да се то може упоредити са брзином муње, затим да звечарка не може да уједе изнад себе и тако даље. Испитивања су показала да су сва та мишљења погрешна.

Пре неколико година научници су приметили да би се брзи електронски фото-флеш апарат, који је изумео доктор Еџертон, могао корисно употребити и за проучавање уједа звечарке. Удешено је да се једна слика сними у тренутку када звечарка загризе површину гуменог балона који има пречник око 20 сантиметара. Друга слика, израђена је нешто доцније да би се видело да ли се приликом уједа вилице састављају. Снимци су показали да се вилице не састављају приликом уједа. Међутим, многи су приметили да овај начин испитивања није добар, јер балон експлодира одмах после уједа и змија нема шта да загризе до краја, па су после тога почели да праве друге експерименте да би се утврдило да ли змија заиста склапа вилице при уједу. Уместо балона употребљена је нека лопта од латекса, која је имала пречник од десет сантиметара. Сада је подешено тако да се снимак направи не у тренутку када змија загризе лопту, већ тек онда када дође у додир са материјалом којим је лопта напуњена, а то је такозвана минерална вуна. Фотографија је показала да је змија приликом уједа забола само зубе у лопту, а било је и уједа при којима је саставила вилице.

Тако је оборено мишљење да звечарка увек састављa вилице и утврђено да све то зависи од околности и од навике сваке поједине змије. После овога испитивана је брзина уједа. Утврђено је да је змија главу померила за шест сантиметара у времену од 30 хиљадитих делова секунде, што чини нешто око два метра у секунди, односно преко 7 километара на сат. То није велика брзина и много је мања од брзине којом човек може да покрене руку и која достиже 50 километара на сат.

Трећи експеримент, имао је да покаже да ли звечарка може да убризга отров без састављања вилица. За то је употребљена мека гумена лопта, као у првом експерименту, само је унутрашњост те лопте премазана бојом која реагује на отров звечарке. Требало је да снимци покажу положај вилица. После уједа при коме се вилице нису раставиле, боја се променила и тако је утврђено да убризгавање отрова није у вези са састављањем вилица.



Поред овога, даљим испитивањем је утврђено да звечарка без икаквих сметњи може да уједе ствари које се налазе и вертикално изнад ње. Да би се то утврдило, употребљен је гумени балон који је обешен тачно изнад главе звечарке. Занимљиво је да звечарка радије уједа топле него хладне предмете, а то се доказало помоћу загрејаних гумених лопти. Она пре уједа осети температуру предмета, па тако и у мраку може да осети да ли је жртва животиња која има хладну или топлу крв.

# Ипак јој доскочио

Пре седамдесет година, енглески позоришни критичар Хедзон написао је критику о глумици Ебремсовој, у којој је између осталог рекао: „Ебремсова потсећа на ископине археолога Шлимана. То је прави антикивитет".

Глумица је била страшно увређена и одмах је критичара тужила суду. Судија је покушавао на све могућне начине да умири узбуђену глумицу и говорио јој:

— Немојте да се љутите! Та познато је целом свету да су Шлиманове ископине од огромне вредности...

Глумица није хтела да се помири с тим.

— Јесте... знам да су скупоцене, али не заборавите, господине судијо, да позориште не посећују само археолози. Откако је изишла критика, ја стално добијам анонимна писма од пакосних људи у којима пишу и овакве ствари: „Имате ли неки грчки натпис на себи?"... „Чудо једно, како сте се добро одржали после толико векова" и слично.

Ипак је дошло до поравнања. Хедзон је обећао да ће написати повољнију критику и своје обећање је испунио, али су у напису биле и ове речи:

— Како сазнајемо, наша славна глумица Ебремсова славиће за који дан осамнаести рођендан. На том слављу учествоваће, поред осталих, и силна деца и унуци.

# Мале занимљивости

### СИЛОКСАН

Можда ће каљаче од гуме бити убрзо замењене једном обућом која ће се правити од специјалне непромочиве коже, а то ће се постићи помоћу силоксана, хемикалије која кожу чини непромочивом. Кожа у коју се утрља ова хемикалија постаје потпуно непромочива, али јој се поре не затварају. Њу је пронашао Тоиво Каупи из Мидленда, у Мичигену.

### КРАКЉАШ

Кракљаш је врста птице лако повијеног кљуна, дужег перја на глави, дугих крила и рачвастог репа. Кракљаши су одлични летачи, лове птице, мишеве и рептиле. Перје им је мркорђасто, глава и врат белосиви, а одоздо рђастомрки. Црни кракљаш може да буде дуг више од пола метра. Перје му је скоро црно, реп му је мање рачваст, доста је жива птица, воли подводне равнице, где тражи рибу.

### СНЕГ НИЈЕ УВЕК БЕО

Иако се каже: „Бео као снег", ипак снег увек није бео. Још од давних времена па до данас забележено је много случајева да је снег имао и друге боје: црвену, наранџасту, па и црну.

### САМО 460 КИЛОМЕТАРА



Ниједан већи комплекс копна на земљиној кугли није удаљен један од другог више од око 460 километара.



# Приче још ненаписане

У нашој прошлости има доста крупних и узбудљивих догађаја, а сеобе наших људи, појединаца и целих племена, спадају међу најзанимљивија збивања која су се догодила у нашој историји.

Као у некој романтичној причи или роману наш човек, сам самцит, с торбицом о рамену и с поабаним огртачем, кретао је из оскудног краја у „земљу обиља" да би зарадио само кору хлеба. Он путује и



дању и ноћу преко брда и планина, преко мора и океана, неук и јадан, али пун снаге да се ухвати у коштац са животом. Путују и цела племена.

Хиљада мука и невоља вековима су терале наше људе из рођеног дома, отргле га од топлог кућног огњишта и расуле по целом свету. Ретко је место на земљи где наш човек није стигао, а и много штошта доживео. Сагледао је ледене пределе оба пола, прокрстарио многим прашумама, пекао се на жарком сунцу, скапавао од глади, постизао у туђој земљи положаје какве ни домороци нису могли да замисле.

Огромна је листа тих невоља које су покренуле те људе: најезда Турака, лична и имовна несигурност, глад, разне буне, тражење „бољег" паше, ратови, верска прогоњења, недостатак плодне земље, страшне зиме и тако даље. Не би нимало било чудно ако бисте у Окланду, у Новом Зеланду, на улици, у оној гужви аутомобила и људи, у оном жамору страних језика, чули и наше речи:

— Па куд ћеш сада?

— У Малу Подгору.

Те би вас речи тргле не само зато што су наше, него и због имена: Мала Подгора. Заиста, тамо има једно велико предграђе, заправо место, у ком живе наши људи. Оно има своје старо име, али га наши људи, у међусобном разговору, називају Малом Подгором, јер су сви из села Подгоре крај Макарске. „Исељеници носе, каже Цвијић, као пуж кућицу, имена свога села, краја, потока, планине, кашто и целог предела и по њима називају исте предмете у новој области где су се населили."

Овде ћемо навести неколико прича и извештаја о кретањима наших људи и о невољама које су их на то нагониле.

*

Неки стари сељак у Никшићкој Жупи орао, а око подне снаја му донесе ручак. Са сузама у очима она је гледала док је он ручао.

— Зашто плачеш? — упитао је старац снају.

— Та храна што је пред тобом све је што смо имали у кући. За мене и за децу ништа није остало, — одговори она.

Старца је то толико потресло, да је испрегао волове из плуга, заклао их, приредио гозбу својој породици и целоме селу, па се са свим својима дигао и кренуо за Србију.

*

Од давних времена у средњој и северној Херцеговини сиромашније породице ишле су „на презиму" у плодније области Босне, махом у Посавину. Из Херцеговине би кренули рано ујесен и то пре него што се сврши жетва, па би тамо помагали у радњама и заслужили толико жита да су могли да се прехране до пролећа. По свршеном послу опет би се вратили у Херцеговину. Ако би отпутовала цела породица на презиму, онда се често догађало да би завек остала у Босни.

*

У списку пореских глава у Будиму спомињу се године 1706/7 међу осталим и ова лица: Нешко Хера, Јован Козар Хера, Милисав Хера, Јован Хера, а године 1710 помињу се: Јевта Ерцеглија Ерцеговац, Атанаско Боројевић Требињац, Јоцко Видаковић Требињац, Павао Радојевић Требињац. Међу будимским Србима било је и Београђана, Рудничана, Босанаца и Бечкеречана. Овај списак је уствари слика докле су допирала сељења Херцеговаца и људи из других наших крајева.

*

У познатој породици Ненадовића која је одиграла велику улогу у српским устанцима на почетку прошлог века, а из које потичу Алекса Ненадовић, његов син Матија и Матијин син Љуба Ненадовић, постоји предање о томе како су се они доселили у ове крајеве из Бирча. Они су се од старина звали Ненадовићи. Једнога дана племе Ненадовића страшно се закрви са Турцима, па је из Бирча кренуло у Србију. Породице су се прозвале другим именима да би од Турака били мирни. Када су Ненадовићи кренули за Србију они су донели једну занимљиву одлуку о томе где ће да се населе. Једни су решили да се настане онде где нађу најбољи рој пчела у грму, други где виде највеће класове жита, трећи где нађу најгушћу шуму, а четврти где чују да во најјаче рикне. Такву одлуку они су донели, јер су знали да где на то наиђу, да ће то бити плодна и за њихове породице најугоднија места. Од тога племена, када се преко Дрине у Србију доселило, једни су се задржали и населили испод планине Цера, где су нашли највећи рој пчела и дуго времена били су први у богатству меда. Други су се спустили у Ваљевску нахију, па се неки од њих, којима је највећа опасност претила од Турака населе у планинском месту Суводињу, под подножјем планине Медведника и прозову се Бирчанима. Трећи су се спустили у Грабовац, ондашњи Посавски срез, јер су ту нашли највеће класове жита. Они су се прозвали Стевановићима . Четврти, путујући дошли су на Бранковачки Вис (Близоњски Вис) и наједном су ту стали, јер су чули да је во рикнуо ни мање ни више него 18 пута узастопце.

Од ових последњих који су се ту населили једни су се прозвали Лазаревићима, а други Стевановићима. Место где су се они настанили било је доста пусто, али плодно. Стевановићи-Ненадовићи једном одлуче да копају темељ за куће. Копајући, они наиђу на неке старе зидине под земљом и подрум. У подруму су наишли и на стару иструлелу бурад, а у некој буради било је и вина. То их је много обрадовало, јер су у томе видели неко претсказање среће. Човек који је копао темељ и пронашао бурад у подруму звао се Бранко, па су његови саплеменици цело село у његову част прозвали Бранковином.

*

Оваквих слика и прича има доста у нашој прошлости. Прелиставајући књиге о тим сељењима и слушајући приче наших људи о њиховом животу у далеком свету и о ономе што су доживели, човек не само да види мучне стране наше историје, него и у свему томе види приче и романе још ненаписане.

## Коме слава припада

По мишљењу неких научника стари Египћани први су пронашли и употребили лађе на једра и весла. Други опет сматрају да су народи који су живели на обалама Еуфрата и Тигриса имали пре Египћана бродове који су пловили по овим рекама.

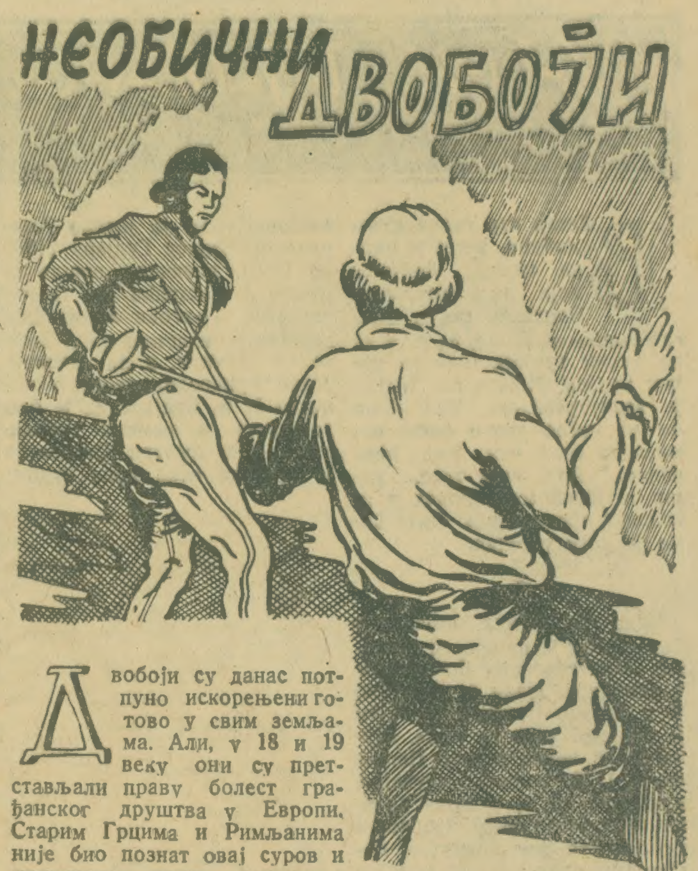
Лађе на Еуфрату и Тигрису биле су исплетене од врбова прућа и личиле су на огромне корпе. Оне су биле облепљене катраном и обложене кожом животиња. Предња страна ове чудне лађе и крма имале су исти облик. Роба се полагала на наслагану сламу или трску у самој лађи. Крманило се помоћу два јака весла. Поред робе, на овакве мање лађе товарио се често и један магарац, а на веће и по више магараца. Када би лађа приспела у Вавилон, морнари би прво гледали да продају робу. После тога извукли би лађу на обалу и са ње скинули кожу. Труп лађе такође би продали, јер је пловидба уз реку с мало весала била немогућна. Кожу би натоварили на магаре, па се пешке натраг вратили.

У рушевинама старе Ниниве пронађене су слике лађа које су грађене од дрвета. Предња страна такве лађе личила је на коњску главу, а крма на реп рибе. Лађе су, изгледа, имале један јарбол, који је био затегнут ужем, а на врху њега налазио се кош. Неке лађе биле су на предњем делу високо над водом, а под водом су, на предњем делу, имале нешто налик на бодеж. По свој прилици то су биле ратне лађе. На јарболу је било једро са четири угла.

### НОВИ КОМБАЈНИ

У Енглеској ће се производити нови комбајни помоћу којих ће моћи да се сеје свако семење житарица, па и семе траве. Комбајн има шеснаест отвора из којих у размацима излази семе житарица и стотину отвора за сејање семена траве. Отвори се могу преудесити и за семење најкрупнијег пасуља и за најситније семе траве. Осим тога, помоћу овог комбајна могу се њиве ђубрити вештачким ђнојивом. Комбајну се могу додати делови за сејање сваке врсте семења.

# Необични двобоји



Двобоји су данас потпуно искорењени готово у свим земљама. Али, у 18 и 19 веку они су претстављали праву болест грађанског друштва у Европи. Старим Грцима и Римљанима није био познат овај суров и неправедан начин решавања личних сукоба и размирица појединих људи, већ су све спорове ове врсте расправљали на начин који може да користи њиховој отаџбини. Тако,када би се војници двојице војсковођа међусобно посвађали, они се нису међусобно тукли, него би заједнички јуришали у непријатељске редове и тамо направили чудо од покоља. Онај који би погинуо, сматрало би се да је био крив, а ако би двојица који су се свађали и јуриш направили остали живи, они су се мирили. Европски народи двобој су примили од феудалне Немачке, и они су убрзо узели маха широм целе Европе. По мишљењу неких који су се бавили историјом двобоја, у Француској је у 18 веку губило животе 10.000 људи сваке године у двобојима.

Поред великог броја двобоја који су се често завршавали смрћу једног учесника, било је смешних и необичних двобоја. Тако је у Француској крајем 18 века живео Сен Фокс који је био познат као кавгаџија и шаљивчина. Једном приликом он је изазвао једног уображеног официра краљеве гарде рекавши му да смрди и позвао га на двобој. Официр се силно уплашио, јер је знао да је Фокс сјајан мајстор у мачевању. Кад је то Сен Фокс приметио, обратио се официру и рекао му: „Зашто да се тучемо господине? Ако ме убијете ви нећете мање смрдети, а ако ја вас убијем, онда ћете смрдети још више." Двобој између два француска генерала: Дипона и Фурнијеа био је један од најчуднијих двобоја и трајао је 19 година. Тај двобој почео је још у време када су обојица били капетани. Они су били одлични мачеваоци. Кад год би се срели: на улици, у пољу, на дужности или за време неког путовања, они су се немилосрдно тукли. Договорили су се да чим један другог примете на удаљености од 30 метара одмах да изваде мачеве и пођу један на другог. У току свог живота противници су се мачевали 20 пута, али без резултата. Најзад су се помирили и доцније су постали најбољи пријатељи.

Међу необичне двобоје спада и обрачун два париска астронаута, који се одиграо 1870 године. Наиме, они су се договорили да пуцају из карабина један на другог и то у моменту када у својим балонима достигну одређену висину. На њихову несрећу оба балона су експлодирала и оба астронаута су погинула. Пре овога рата два Американца договорили су се да свој лични сукоб реше на тај начин што ће обојица сести у аутомобиле и у пуној брзини јурнути један према другом, па кад буду на удаљености од десет метара да пуцају један на другог. Међутим, када су били на удаљености од 10 метара они су извадили оружје, али нису имали времена да опале. Пре тога аутомобили су се сударили и кавгаџије су тешко повређене пренесене у болницу.

## МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

### ЈОШ УВЕК ПРВАК



Велики путнички прекоокеански пароброд „Греит Истерн", који је саграђен у Енглеској од 1854 до 1858 године, могао је да прими 4.000 путника. Досад није направљен брод који би могао да прими више путника, па је према томе „Греит Истерн" још увек првак. Па ипак, овај брод се није прославио због свог великог капацитета, већ због тога што је искоришћен за постављање кабла преко Атлантика када је везана Америка са Европом.

### БЕЗМЕК

Безмек је морска риба која је дуга око 27 сантиметара. Глава јој је спљоштена, очи хоризонталне, а боје је сиве. Живи у Јадранском Мору. Обично је до уста затрпана у песку или у блату. Грабљивица је, а храни се мањим рибама и рачићима које намамљује помоћу покретне израслине сличне црву.

### ШТА СУ МАЦАКЛИНИ?

Мацаклини су претставници породице гуштера који имају пијавке на прстима, па се њима пријањају за глатку подлогу. У нашој земљи живе две врсте. Њихова научна имена су: Tarentola mauritanica и Hemidactylus turcicus. Многи сматрају да су отровне, али то није тачно.



# Увек празна НОВЧАНИКА...

Видели сте разне аутомобиле, знате и имена многих фабрика које их производе. Запазили сте и многе с::тнише на њима, па и ту да на неким гумама точкова пише: Гудјар. Можда вас то није заинтересовало, јер: „Шта би то могло друго бити, помислили сте, сем име неке фирме." Али, није тако. Гудјар је једна мала прича у историји проналазака. Овде ћемо је дати укратко.

*

Када се каучук појавио у Европи, он је најпре., и највише, заинтересовао ботаничаре и хемичаре. Један од њих био је и Енглез Пристли, у чијем је животу, како се каже, случај имао велик значај. Наиме, он је 1770 године, случајно, приметио да се трагови оловке на хартији могу избрисати гумом. Ето, тог тренутка, каучук се претворио у робу, а први су њиме почели да тргују трговци писаће хартије. Сада се ствар почела даље да развија. Око 1820 године енглески хемичар Мекинтош, опет случајно, упрљао је одело истопљеним каучуком и на своје велико чудо приметио да одело на упрљаним местима не пропушта воду; постало је непромочиво. У глави му је синула идеја: добро би било да се направе мантили премазани каучуком. Они би се добро продавали, јер је у Енглеској стално влажно. Успео је и у проналаску и на тржишту. Али, његови мантили, отсад названи мекинтошима, имали су доста мана: зими су били тврди и укочени, а лети су смрдели и лепили се један за други.

Па, и поред тих мана, то је био крупан датум у историји гуме. Те недостатке многи су запазили, али је једино Американцу Чарлсу Гудјару (1800 до 1860), хемичару, пошло за руком да отстрани све те недостатке: његови мекинтоши постали су еластичнији и нису се ни кочили, а ни лепили. Један привредни географ написао је за Гудјара да је био досетљив и паметан човек, али и лош трговац. Стално га је пратила нека црна судбина.




Због дугова је често био у затвору, а ту је имао доста времена да размишља о каучуку. Истина, он хемију није тако добро познавао као Мекинтош, али је ипак постигао већи успех од њега.

Гудјар је имао „лабораторију". Заправо, то је била кухиња у којој се налазио, као и у свакој другој, штедњак, на коме је он вршио експерименте с каучуком. Проналасци су се низали: то су били разни препарати и предмети од гуме. Да би гуму рекламирао, он се одевао у гуму од главе до пете. Од гуме је имао: капу, одело, огртач и новчаник, у коме, готово никад, није било ни пребијене паре. Ево и с њим једне „игре случаја".

*

Једнога дана Гудјара је посетио неки пријатељ. Као добри другови они су разговарали о свему и свачему. Вредан и стално у нади да ће нешто још новије пронаћи, Гудјар је за цело време разговора вршио опите. На штедњаку се налазила кесица са сумпором.

У једном тренутку он је ставио лонац са отопљеним каучуком на штедњак. Не размишљајући много, он је сасуо мало сумпора у отопљени каучук, јер је све мешао с каучуком; то је била његова „слаба страна". И гле, тог часа када је сасуо сумпор у каучук решио је свој животни задатак: открио је како се каучук вулканизира, тј. како се претвара у еластичну и отпорну гуму.

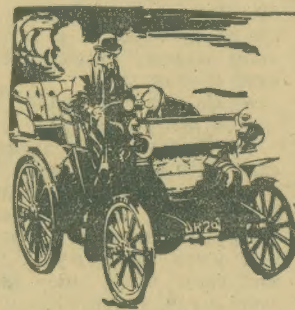
*

Године 1842 у Лондону је приређена изложба примерака каучука Чарлса Гудјара. Посетили су је многи, па и хемичар Хенкук, коме је био познат Гудјаров поступак са сумпором. Годину дана доцније, Хенкук је пријавио тај поступак као свој патент; пре несрећног Гудјара. У основи то је било све исто, само је он поједноставио Гудјарову методу. Истина, и Хенкук је имао проналазачки дух: пронашао је ебонит. Један биограф Гудјара, пишући о њему, рекао је да би било праведно да је Хенкук поделио добит са Гудјаром, али он на то није ни мислио. Гудјару је место пара, као увек, остала слава: признато му је да је проналазач, Француска га је одликовала, а 1858 издао је и књигу. Била је то ретка књига, јер Гудјар ни сада, као ни раније, није могао без гуме: књига је штампана на каучуку, а повезана у гуму. У тој књизи Гудјар је набројао 500 разних употреба гуме. Заборавио је само једну: производњу аутомобилских гума, на којима се и данас често види његово име. И још нешто, он је до краја свог живота носио уза се и понајвише: празан новчаник од гуме.

# ВЕРОВАЛИ или не...

## СЛЕПИ ПИОНИР АУТОМОБИЛИЗМА

Године 1904, у време кад је аутомобилизам такорећи



још био у повоју, Семјуел Шарп из Ботерфорда, у Енглеској, иако потпуно слеп први је у свом родном месту научио да вози „кола која иду сама". Исте године он је положио шоферски испит и добио дозволу за вожњу.

## ШТЕДИША БЕЗ ПРЕМЦА

Морган Џонс (1782—1824) свештеник из Блуберија, у Енглеској, носио је пуне четрдесет и две године један исти шешир. Што је најзанимљивије, Џонс ни тај шешир није купио, већ га је узео с главе баштенског страшила једног свог суседа.

## ОДАНА МАЧКА

„Делила", мачка Маргарете Хуфман, непримећено је испала из кола своје господарице док је ова пролазила кроз варошицу Тулзу, која је удаљена од њеног родног града Фресна око 2.500 километара. Укућани су се већ били помирили с губитком своје мачке-љубимице, кад се она, после пуних 47 дана, појавила у Фресну. Мачка се вратила кући толико измршавела и исцрпљена од пешачења да три дана није устајала са свога лежаја. Но, оно што је највише чудило укућане било је питање како је мачка нашла пут до куће.

## СВАКА ПЕЋ — СПОМЕНИК

Афричко племе Каламбас гради пећи чији облик потсећа на човечју главу. На тај начин племе жели да се одужи успомени човека,



свог саплеменика, који је начинио прву зидану пећ за печење хлеба.

# ПАС Полиглот

Кад је 1937, у својој дванаестој години, угинуо Цим, пас расе сетер, иза њега је остала једна још неразветљена тајна. Јер, Цим је имао особине које су противуречиле свему ономе што о животињама и њиховом „понашању" знају зоолози. Причу о псу Циму, онакву какву вам је овде дајемо, донео је амерички часопис „Коронет".

Цимов господар Сем Ван Арсдејл из Седалије, у америчкој савезној држави Мисури, открио је сасвим случајно чудне способности свог пса. Једног јесењег дана — Цим је тада имао три и по године — шетао је Ван Арсдејл са својим псом по шуми. У једном тренутку он је сасвим случајно рекао:



— Циме, видиш ли онај лепи брест?

На то је Цим потрчао право према бресту и положио своју шапу на његово дебло. Изненађен тиме, његов господар је тада стао да изговара имена осталог околног дрвећа, а Цими је, ниједном не погрешивши, одлазио тачно до именованог дрвета. Није погрешио чак ни онда кад му је Ван Арнсдејл рекао да оде до једног старог полутрулог стабла.

После тог случајног открића, Ван Арнсдејл је свакога дана проналазио понеку нову, изненађујућу способност свог пса. Најзад, обратио се стручњацима: др Дјуренту, декану Ветеринарског факултета државе Мисури и др Шерману Дикинсону. У њиховом присуству Циму је речено да међу присутнима означи човека који има бркове и да изврши низ других наређења, и он је свако извршавао.

Једном приликом, кад се о Циму и његовим способностима већ надалеко било рашчуло, приређена је нека врста јавне „претставе" у згради оба дома Законодавне скупштине државе Мисури, којој су присуствовали и сви њени чланови. За време ове претставе Цим је изводио заиста невероватне ствари.

Цим је пристајао да покаже своје знање само кад су то од њега захтевала два човека: његов господар и др Флајн, бивши претседник Удружења америчких ветеринара. Др Флајн, коме је Цим једно време био пацијент у болници за животиње у Канзас Ситију, увек се обраћао псу као да разговара с каквим човеком. Кад би дошло време за обавезни дневни преглед, Флајн би му рекао: „Циме, време је за твоје лечење", на што би пас скочио на сто и легао. Понекад би се догађало да Цим не легне како треба, на што би му Флајн приметио: „Циме, погрешно си се окренуо" и Цим би одмах променио положај.

Кад је др Флајн први пут одвео пса својој кући, рекао му је: „Циме, моја ћерчица се налази горе на спрату, у соби окренутој северозападу. Хоћеш ли да одеш и погледаш да ли је с бебом све у реду?"

Кад се после неколико тренутака Флајн попео у дечју собу, затекао је Цима са шапом заштитнички пребаченом преко бебине колевке.























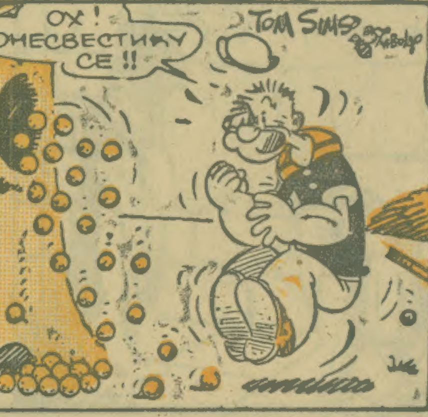


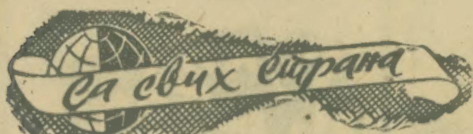











## „ЕРА“ ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРИЈА...

*Производња пластичних материја у свету знатно се повећала у току последњих година, а нарочито у Америци. Ако производњу пластичних материја у Америци изразимо у кубним метрима, онда су од ње веће производње: резаног дрвета, цемента, челика и гуме. Употреба пластичних материја је веома разноврсна. Тако се оне употребљавају у производњи аутомобилских делова, хладњача, телевизиских и радио-апарата, пољопривредних машина, у електричној индустрији, за завијање сваковрсне хране и за безброј других потреба у домаћинству, привреди и за личне потребе. Сада се врше пробе да се пластичне материје употребе и за израду водоводних цеви.*

* * *

## ФОТОГРАФИЈА КОЈА СВЕТЛИ У МРАКУ

*Три америчка хемичара пронашли су поступак за фотографисање, али на сасвим други начин но што је то уобичајено. Наиме, и овом се приликом фотографија добија на стакленој плочи, само не путем желатинске масе и бромида сребра. Прво се стакло премаже нарочитом, провидном смолом, која између других има и то својство да се на нешто већој топлоти стврдњава. Док је смола мекана поспе се „светлећим“ прахом који је сличан праху на телевизиским платнима. Страна плоче са смолом и прахом окренута је фотографском објективу који циља у правцу предмета за сликање. За време фотографисања прашак се на смоли тако распореди да претставља све могућне преливе лика који се налазио испред апарата. Потом се, услед топлоте, смола стврдне и слика је тако „фиксирана“. Потом се за сваку страну стаклене плоче, која, као што је познато не спроводи струју, привеже крај жице са позитивним, односно негативним полом струје од 110 волти и слика светли.*

* * *

## ГЛЕДАЊЕ КРОЗ ЧЕЛИК

*Недавно је начињена направа, изоскоп, која помоћу радиоактивног тела, кобалта 60, омогућава да гледамо кроз челик до на дубину од 20 сантиметара. Пре овог проналаска, да би се извршио радиографски преглед челика, употребљавали су се рентгенови зраци од милион волти. Рентгенови, тј. радијумови зраци продирали су у метал, али не тако дубоко, јер би их челични кристали брзо зауставили. Зраци, које испушта кобалт 60, дубоко продиру у металну масу. Помоћу изоскопа могућно је извршити снимање кроз челик. Изоскоп се употребљава у бродоградилиштима и у фабрикама за испитивање цеви и осовина. Помоћу њега се откривају лоше изливена места у металу услед којих цео израђени предмет постаје несигуран.*

* * *

## ДИМ ШТИТИ РОД

*У неким земљама цвеће и воћке штите се од мраза путем димне завесе. Например, на земљи се запали ватра чија широка димна завеса обавије растиње. На питање, како је могућно да такав заклон штити од хладноће, кад он не може да загреје ни земљу ни ваздух, даје се следећи одговор: биљке, као и сви предмети зраче топле инфрацрвене зраке. Честице дима које дејствују као прозори у стакленој башти враћају биљци испуштену топлоту, услед чега се биљка мање хлади. Према извесним обавештењима, руски ботаничари врше заштиту биљака против мраза паљењем црвеног фосфора који двоструко користи, као димна брана и као исхрана биља. Захваљујући таквом поступку, они су успели да лимунови одоле суровијој клими, но што су иначе навикли.*

* * *

## ВАЖНО АТОМСКО ОТКРИЋЕ

*Опити извршени у совјетској атомској централи показали су да обичан челик који не рђа, стављен под сноп неутрона једне атомске пећи, добија боље особине. Наиме, његова тврдоћа и отпорност постају већи. Ово откриће је необично занимљиво, зато што су стручњаци мислили баш обрнуто да сноп неутрона обезвређује челик. Засад се још не зна узрок оваквом дејству, па ипак оно је од велике важности, јер ће се путем атомске енергије производити много бољи челик.*

* * *

## КАКВИХ ИМА ОАЗА?

*У пустињама се на неким местима појављује вода из дубина, изданска вода, или се до ње долази бушењем, па се овде развијају биљке и насељавају људи. Кроз неке пустиње теку реке које долазе из влажних подручја, те се вода тих река употребљава за наводњавање Оазе које добијају воду из дубина већином се налазе у Сахари. Захватају мали простор. На њему живи обично до 30.000 становника. Најважније културне биљке у тим оазама су урме, шећерна трска и јечам. Међутим, речне оазе захватају велика пространства. Највеће су у Азији и у њима станује по више милиона људи. Обрадива површина у овим оазама шири се изградњом канала, долинских брана и резервоара. Биљна производња је интензивна, па је због тога могућна велика насељеност.*

# ДА ЛИ ЗНАТЕ?

## ОДЕЛА КОЈА СВЕТЛЕ У МРАКУ

Тканине за одела која светле у мраку најсавршенији су изум последњих година. Она ће се видети у мраку много боље, него одела беле боје. Њихова видљивост имаће велик значај у саобраћају, јер баш због тога што ће се видети у мраку неће долазити до саобраћајних несрећа. Наиме, ниједан возач који има на колима исправне кочнице неће прегазити пролазника, ако га јасно види и моћи ће на време да заустави своја кола или да пролазника мимоиђе. Крагне, јакне, манжетне, рукавице, значке, монограми и друге значке уткане, сашивене или прикопчане за одела чиниће пешаке-пролазнике јако видљивим када на њих падне млаз светлости из фењера на предњем делу аутомобила.

Ове тканине на дневној светлости могу имати разне боје: плаву, жуту итд. И не разликују се од других тканина дању. Међутим, када наступи ноћ, хаљине од ове тканине обасјане светлошћу блештаће јако упадљивом бојом. Када наступи сутон у пролеће и у лето, готово једна трећина гажења пешака дешава се због тога што их возачи нису могли да виде. Познато је да се број несрећних случајева повећава с јесени када се раније смркава. Употребом ових одела број несрећа ће се знатно смањити.

## ДА БИ ЛАКШЕ РЕГУЛИСАЛИ СВОЈЕ ЛЕТОВЕ

У центру за техничке изуме у Индијанополису испробан је један нов метод помоћу кога ће пилоти бити у стању да регулишу своје летове и слетање на аеродроме. Постигнут је добар резултат. На основу овог система пилоти ће преко радија јављати о свом плану лета. Тај њихов извештај прима једна специјална станица на земљи и доставља је свим другим авионима који лете над том територијом. На тај начин пилоти су у могућности да међусобно опште и мењају своја запажања. Они сами израђују план свог слетања и решавају друге саобраћајне проблеме, а нарочито када је реч о аеродромима који немају контролну кулу или на којима ова кула не функционише непрекидно 24 часа.

## ШТА ЈЕ МЕЛОГРАФ?

Мелограф је инструмент који може да забележи све што се свира на клавиру. Затим та реч означава и лице које скупља и бележи народне мелодије.

## НАЈБОЉИ ПОМАГАЧ ЗА ИЗРАДУ МАПЕ

Амерички геолог доктор Вилијам Девис тврди да је приликом израде мапе северозападног дела Гренланда смањио знатно трошкове зато што је употребљавао хеликоптер. Он је видео да је хеликоптером могућно снимити 48 до 96 квадратних километара и то при најгушћим маглама, када би снимање на земљи било потпуно немогуће. Да би комплетирао геолошке мапе у пределима око Туле, он је неке делове територија снимао са висине од 457 метара, а због ситних детаља на терену хеликоптер је летео и на сасвим малим висинама: три, пет до 70 метара, и то брзином од 16 до 65 километара. На местима где је требало узети примерке неке руде или нечег другог хеликоптер је атерирао.

## ШТА ЈЕ ВИЗА?

Виза је потпис или печат надлежног лица на некој исправи да би она постала пуноважна. Путничка виза је дозвола надлежних власти дата на пасошу страном или свом држављанину за путовање у државе чије је визе добио. Има различитих виза: за пропутовање, за дужи или краћи боравак и тако даље.

## НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО

На Хавајима постоји једна врста ситних комараца који су штетни за људско здравље. Да би их уништили, амерички научници почели су да гаје једну крупнију врсту комараца који уништавају ове мање. Крупнији комарци увезени су из Јужне Африке и нису опасни за људе, а хране се само ситним комарцима који су опасни за људе. Тако су пронашли да је то најбоље средство.

## ФЛУОРЕСЦЕНТНЕ ОЛОВКЕ

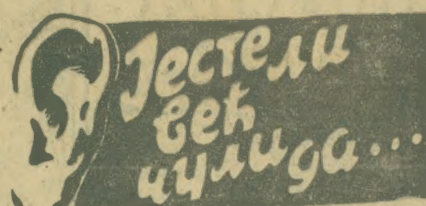
У Америци ће се израђивати такозване флуоресцентне оловке. Оне се сада праве само у једној боји и то светлозеленој. Ако се овом оловком пише на белој и светлој површини, онда се ништа не види. Међутим, ако се на исписани текст делује ултравиолетним зрацима, текст ће се појавити у блиставо зеленој боји. Ова врста оловака погодна је за писање невидљивих и поверљивих инструкција или разних напомена.

## „РАДАРСКО ОКО“ НА АВИОНИМА

Неки енглески путнички авиони биће снабдевени такозваним „радарским оком“ помоћу кога могу да се виде опасни олујни облаци и на даљини од 193 километра. Захваљујући овом радарском оку пилоти ће „видети“ и свој правац када путују кроз ове облаке. Познато је да је бура у овим олујним облацима (кумулисима и нимбусима) јако опасна за авионе, нарочито за оне који лете у тропским крајевима, где су ови облаци чести. Ова справа спада у најновије домете развитка радарског уређаја и резултат је дугогодишњег рада и искуства. Справа оперише на таласној дужини од 3 сантиметра. Она је постала прека потреба за авионе чија се брзина стално повећава и она ће опомињати пилоте да се приближавају појасу ових опасних облака пуних олује.

## КАКО СЕ РАЗВИЈА ЈАЈЕ

Један амерички научник који се бави проучавањем атомске енергије покушао је да храни кокошке радиоактивном мешавином хране да би сазнао како постаје јаје. Том приликом он је дошао до ових открића. Жуманце се створи и развије до нормалне величине за седам дана, а осам до десет дана потребно је да постане цело јаје. Неки саставни делови јајета налазе се у телу кокошке 40 дана пре него што ће постати саставни део самога јајета. Три четвртине љуске створе се од материјала који је кокош појела свега један дан пре него што снесе јаје.




...прва војска која је у рату употребила авијацију била је српска. Авиони су први пут употребљени у Турском рату, 1912 године, при опсади Скадра.

...куће и утврђења, као и седам метара високи зид око града Фаху, у једној оази Сахаре, саграђени су од соли. У тој области нема никад кише и со је сва црна од чађи.

...стоврата Тива била је главни град Египта, а седмоврата Тива била је у Грчкој.

...реч „јевтино“ је чисто грчка реч. На новогрчком „ефтина“ значи исто што и јевтино.

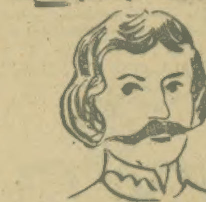
...просечна надморска висина Тибета равна је врху Мон Блана.

...сразмерно својој величини Енглеска има највише река.

...енглески физичар и хемичар Фареди (1791—1867) био је у младости књиговезачки шегрт. Природне науке је заволео читајући природословне књиге дате на повезивање.

...прву употребљиву писаћу машину начинили су, 1867 године, Американци Шолз, Суле и Глиден.

...први наш преводилац с француског био је Фран Крсто Франкопан. Он је у тамници, почетком 1671 године, превео на кајкавски прва четири призора Молије-



рове комедије „Жорж Данден“, која је свега две године раније играна у Версају. Превод није завршио, јер је у априлу био погубљен у Бечком Новом Месту.

...Стеван Синђелић, јунак из Првог устанка који је славно пао на Чегру, тако се презивао по својој мајци Синђелији.

...славни енглески песник Томас Четертон (1752—1770) отровао се у својој 18 години, јер више није могао да подноси глад.

# ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

## Путујуће марамице

Ево једног забавног трика. Покажите својим друговима две велике кутије шибица, истресите из њих палидрвца и у једну метните жуту, а у другу црвену марамицу, протресите обе кутије и кад их поново отворите жута марамица променила је место са црвеном.

Да бисте извели овај трик затражите од својих родитеља две велике кутије шибица, испразните их и комадом чврстог картона преградите њихову унутрашњост на два једнака дела. Тако ћете имати две кутије шибица од којих свака има по две преграде.

Ставићете шибице (које су у овим великим кутијама поређане попреко) и по један одељак сваке кутије, а у други одељак угураћете жуту, односно црвену марамицу. Затворите кутије и... сада сте спремни. Метните на сто овако спремне кутије, а поред њих још по једну жуту и црвену марамицу. Можете да почнете са извођењем трика.

а) Отворите две кутије (скоро до половине) и испразните шибице у један тањирић.

б) Ставите наместо шибица жуту марамицу, и то у ону кутију у којој се у другом одељку већ налази црвена, а црвену марамицу у кутију у којој се, само у другој прегради, налази жута.

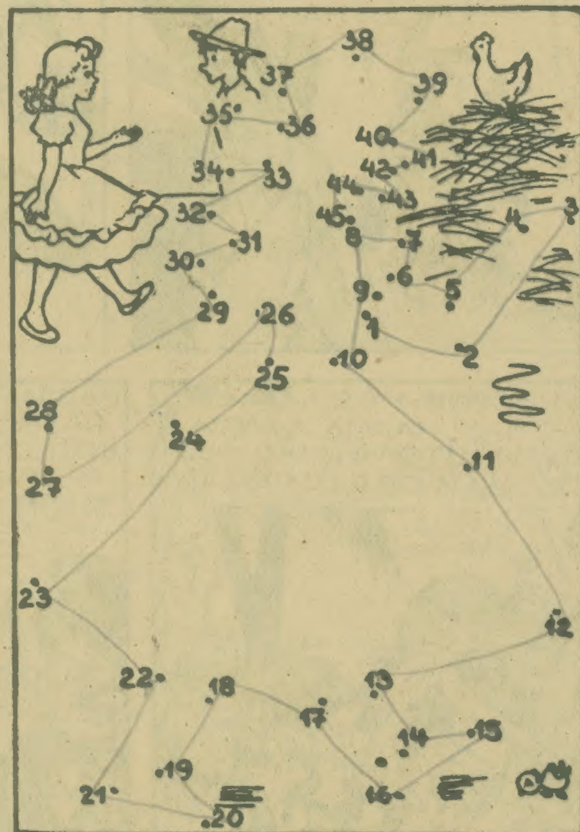
в) Затворите кутије и изговорите какве „чаробне речи“.

г) Окрените хитро кутије као да ћете их протрести и...

д) отворите полако поново ваше кутије, само у супротном правцу, и извуците једну жуту марамицу и једну црвену. Изгледаће као да су марамице промениле места..

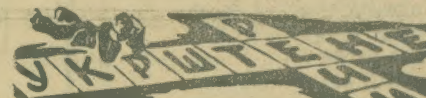
ђ) и не заборавите да све шибице вратите родитељима.

## ПОВЕЗАТИ БРОЈЕВЕ



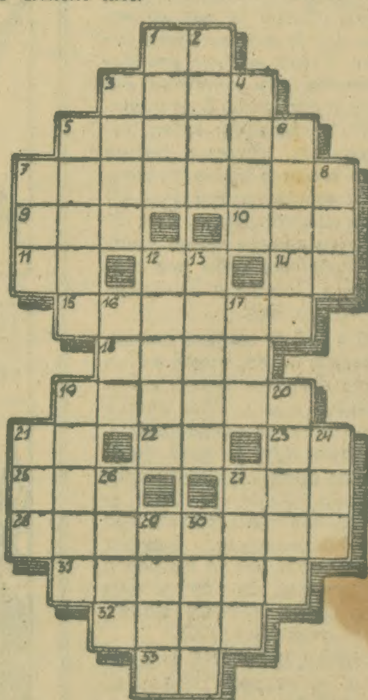
Марица, Верица и Воја лепо су се играли кад одједном Верица, дурљива као и увек, напусти игру и... нестаде. Марица и Воја тужно се згледаше. Куд ли се дела Верица?

Неће вам бити тешко да је пронађете ако имате мало стрпљења. Узмите оловку и повежите све тачке од броја 1 до 45.




**Водоравно:** 1) лична заменица; 3) водена животиња; 5) италијански вајар из XV века, радио неке делове сплитске катедрале; 7) река у Америци; 9) мушко име; 10) шумарак; гај; 11) проналазач серума против дифтерије; 12) иницијали хрватског песника; 14) показна заменица; 15) повртарска биљка; 18) пулс; 19) врста забавне игре; 21) предметак у сложеницама са значењем опет, поново; 22) мера за површину; 23) слово латинице; 25) притока Волге; 27) народна предања и веровања; 28) топовска паљба; 31) признаница, потврда; 32) оснивач прве египатске династије; 33) хемиски знак за радијум.

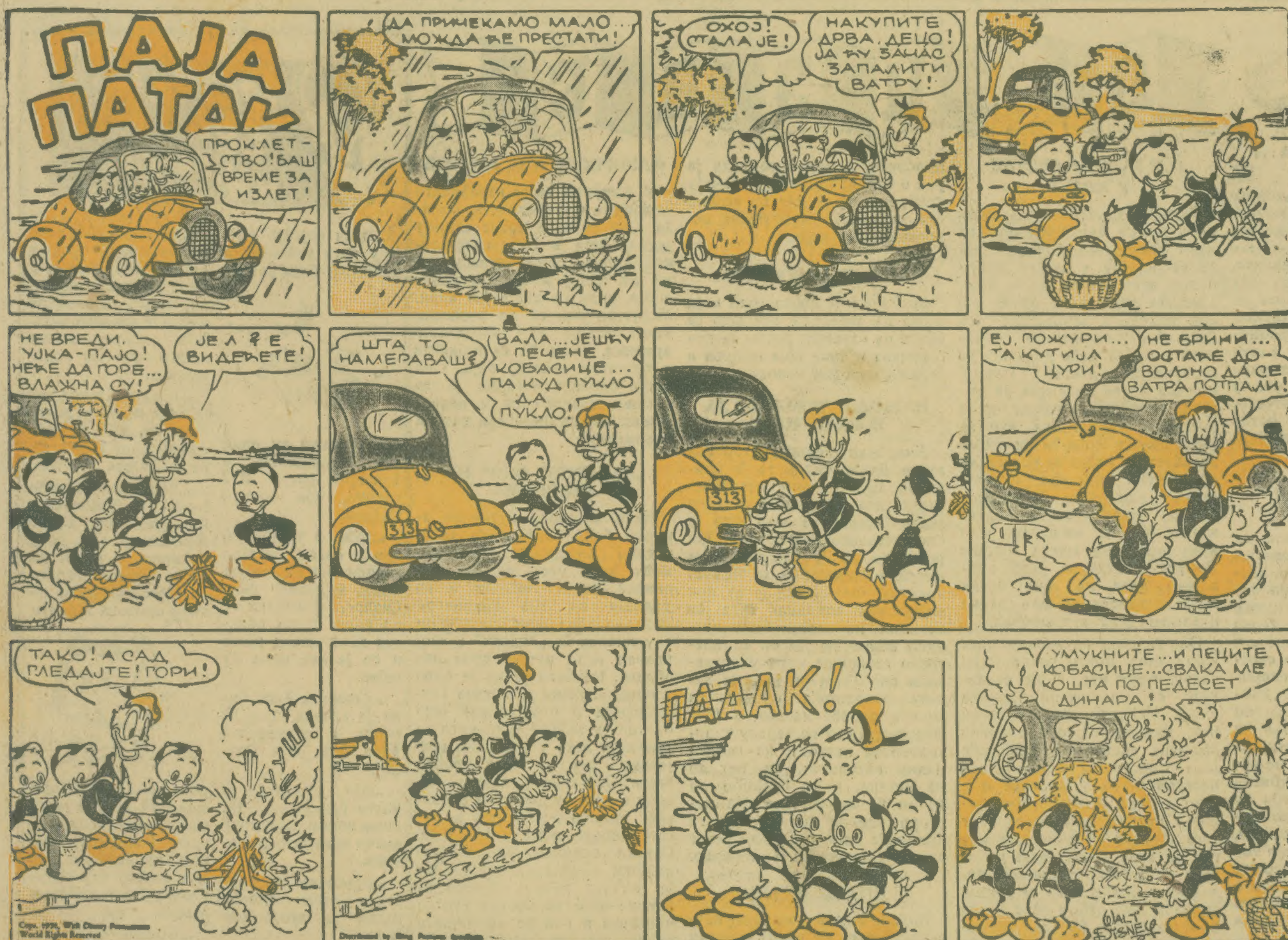
**Усправно:** 1) личност из Дизнијевих стрипова; 2) мисирска света птица; 3) врста атмосферског талога; 4) индустриска биљка, расте у Индији; 5) чврста влакна помоћу којих се неке шкољке причвршћују за подлогу; 6) каиш за опанке; 7) тишина; 8) аутор романа „Богородична црква у Паризу“; 12) повремено дизање површине мора; 13) грађевински пословођа; 16) град у Финској; 17) акустична појава; 19) старешина факултета; 20) заштита, окриље; 21) одређено време; 24) слово грчке азбуке; 26) држава у Индокини; 27) женско име; 29) личност из народне поезије; 30) страно женско име.



## РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

**Водоравно:** 1) ромб; 5) Мостар; 7) лидо; 8) тек; 10) улога; 12) пр; 13) Сома; 15) ом; 17) вирус; 19) Нил; 21) ниво; 22) Шамика; 24) сара; 25) ало; 27) фрула; 29) аз; 30) Сомс; 32) рт; 34) Јиман; 36) аис; 38) Јана; 39) кесега; 41) тона.

**Усправно:** 1) Родос; 2) Осогов; 3) М(ан) Т(омас); 4) Ват; 5) Мил; 6) реп; 7) Лузон; 9) Крусо; 11) [П]ровансални; 14) Арика; 16) мишар; 18) увала; 20) „Ларус“; 23) Малој; 24) сфера; 26) озена; 28) Амијел; 31) снага; 33) Тик; 35) Ана; 37) сет; 40) са.







### НИЈЕ САСВИМ СИГУРАН

*Белка: Чула сам да је твоја сусетка родила двојке. Јесу ли мушкарци или девојчице?*

*Шиља: Ако сам добро запамтио, једно је мушко а друго женско. Али, можда је и обрнуто.*

### ИСПРАВКА

*— Каква је оно дугачка мотка што стоји тамо? — пита Паја свог суседа.*

*— То је моја ћерка. Пре неки дан вратила се са школовања.*

*— Дођавола, како је та мала порасла и пролепшала се!*

### ПАЈИНО МЕКО СРЦЕ

*— Је ли те Паја истукао кад си му показао књижицу с толиким двојкама? — пита Белка Гају.*

*— Није. Он ме никад не туче, јер би га то болело више него мене.*

*— Збиља? Нисам знала да Паја има тако меко срце.*

*— Није то због меког срца, него због реуматизма!*

### ОБОЈЕ СЕ РАДУЈУ, АЛИ...

*Паја: Још само једну отплату и овај намештај је најзад наш!*

*Пата: Хвала богу! Било је већ крајње време да купимо нов.*

## Који је ОДГОВОР тачан

*ЗУБУН ЈЕ:*
- *врста средњовековног мача*
- *планински врх у Босни*
- *стари град*
- *део одеће*

*АГУТИ су:*
- *индијанско племе*
- *старо писмо на Истоку*
- *глодар*
- *правни израз*

*ЕШИКИЈЕ су*
- *турски војни одреди*
- *племе у Туркестану*
- *феудални суд*
- *старински колачи*

*КИНОСКЕФАЛЕ је*
- *зборник закона*
- *планина*
- *део старог одела код Грка*
- *ветар у Јонском Мору*

### ОДГОВОР:

*ЗУБУН је део мушке и женске одеће од сукна, без рукава, познат готово код свих јужних Словена. Мушки зубун обично је дуг до појаса, док је женски разне дужине. Услед великог распрострањења има локалних разлика у украсима, боји и кроју, па и називима: зобан, зобунец итд. Хаљине истог кроја имају и други балкански и азиске народи. Код Оски и азиски народи. Код Османлија сличан назив: џубе, код Тибећана чуба, код становника Памира и Хиндукуша: будзун итд.*

*АГУТИ су глодари слични зечевима, а пореклом су из Јужне Америке. Имају густу и сјајну длаку. Они наносе доста штете пољопривреди.*

*ЕШИКИЈЕ је име феудалног суда нормандиских војвода. Када је 1499 у Руану створен стални суд за Нормандију, уместо повременог, он је задржао исти назив, док су остали француски судови називани парламентима.*

*КИНОСКЕФАЛЕ је планина у старој Тесалији, између Фарсале и Ларисе, чувена због победе римског конзула Фламинија над македонским краљем Филипом V (197 пре наше ере).*

## Пустоловине малога Џонија и Кинеза Шанг-Лина






















НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика". Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350: за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају